

Pirmas skyrius

Tėvas apsivelka laidotuvių eilutę, daug dėmesio skiriama mano trūkumams, o auklėtojas Aspas nepelnytai gauna kramtomosios gumos į plaukus

– Gal užrištum man tą kipšo kilpą?

Jis buvo jau suirzęs, visą amžinybę praleidęs prie veidrodžio prieškambaryje ir mėginęs surišti kaklaraiščio mazgą ir paslėpti viršutinę marškinių sagą, kurios negalėjo užsegti.

Dabar stovėjo tarpduryje, laikydamas rankoje tamsiai mėlyną kaklaraištį su baltomis žvaigždėmis. Po visų pastangų šis buvo panašus į virvagalį.

Apsitempęs ankštomis kelnėmis jis priėjo prie motinos, kuri sėdėjo prie geltonos komodos miegamajame ir dailinosi veidą.

– Palauk, – tarė ji.

Bet neteko ilgai laukti. Ji mokėjo rišti mazgus. Tįmptelėjo taip, kad jis ėmė gaudyti kvapą. Vienu metu jau manė uždusiąs. Bet paskui ji šiek tiek atleido mazgą.

– Štai, – tarė. – Ar jau pasiruošęs?

Taip, dabar jau buvo pasiruošęs. Pasitaisė švarką, žvilgtelėjo į nublizgintus batus, kurie spindėjo kaip mūsiškis penktojo dešimtmečio citroenas. Liko patenkintas tuo, ką pamatė.

– Ar tiksiu toks?

– Žinoma, – tarė motina ir pakštelėjo jam į žandą ką tik išdažytais lūpomis, nors supratau, kad manė jį panėšint į išsipusčiusį ruonį su laidotuvių eilute, kurią užsispyrė apsivilkti eidamas su manim į mokyklą. Norėjo padaryti gerą įspūdį, sakė jis. Manė, jog tai ypač svarbu.

O aš abejoju, ar tai ką nors pakeis.

– Gal pavėžėti tave? – pasiteiravo tėvas.

Jis mėgo vėžinti žmones.

– Ne, aš dar nepasiruošusi, – tarė motina. – Eikit jau, kad nepavėluotumėt.

Ji sugrįžo gražintis veido. Tėvui nuraminti pasiuntė šypseną per komodos veidrodį, ir pasirodė tas priešakinis patamsėjęs dantis. Šiaip ji dailiai atrodė su raudonais plaukais ir odiniu sijonu, dėl kurio tėvas įniršo, kai ji praeitą savaitę parsinešė jį namo. Manė, pigus, bet iš tiesų nebuvo toks.

Motina neis kartu. Dirbs ir negrįš namo iki kitos dienos ryto. Ji dirbo angelu Šv. Jurgio ligoninėje naktinėj pamainoj. Tėvas vadino angelu, nors iš tiesų ji buvo ligoninės seselė, ten jie ir susitiko. Ji įlėkė su ligoninės chalatu, plazdančiu kaip angelo sparnai, sutvarstė jam pjautinę žaizdą ir nusišypsojo, parodydama tą pajuodijusį dantį. O kitą dieną jis vėl atėjo, nešinas dviem kilogramais jautienos išpjovos.

Bet tai buvo prieš tūkstantį metų.

Pamažu pakilau nuo lovos, kur gulėjau vartydamas seną „Plieninio žmogaus“ numerį. Tėvas jau buvo spėjęs išeiti į priėmimo kambarį. Kai ir aš ketinau dingti, motina pagavo mane ir apkabino. Buvo taip išsikvepinusi, kad man susisuko galva. Ar tai naujas būdas pacientams užmigdyti?

– Sėkmės, – tarė ji.

Kaip ji galėjo to tikėtis? Ar trimestro pokalbis kada nors yra buvęs malonus? Pilvą maudė, lyg būčiau prarijęs du litrus kalėdinio gėrimo. Turėjau užsukti į tualetą, nors tėvas trypčiojo priėmimo kambaryje. Tada išgirdau motiną šūktelint:

– Neužmiršk pakalbėti apie tą kramtomąją gumą!

Nuleidau vandenį vildamasis, kad triukšmas užgoš jos balsą.

Važiuojame automobiliu, nors pėsčiomis būtume užtrukę beveik tiek pat. Stadione degė prožektoriai. Jų spindulių šluotos šlavė vakaro dangų, o sniegas šlapiais gniužulais dribo ant priekinio stiklo.

Tėvas pasuko į priešingą pusę.

Padarysim lankstą. Matyt, jis ne daugiau už mane norėjo trintis mokyklos koridoriuose ir laukti, kol ateis mūsų eilė. Atsilošiau, įrėmiau pakaušį į sėdynę ir įsižiūrėjau į advento žvaigždeles, spindinčias namų languose.

Ir kam aš prasitariau apie tą kramtomąją gumą?

Toks jau esu! Tai atsitiko po to, kai leidau Danei mane nukirpti. Nulupo plaukus su visom šaknim. Šen bei ten liko styroti keletas kuokštelių, todėl makaulė tapo panaši į

pernokusį agrastą. Tikrai gerai atrodė. Bet motinai visiškai nepatiko. Pamačiusi mane vos širdies smūgio negavo. Tada sugalvojau, kad klasės auklėtojas įlipdė į plaukus kramtomosios gumos, niekaip negalėjau jos atsikratyti, teko nusikirpti. „Kaip jis galėjo?!“ – spiegė motina, nes buvo pripratusi prie mano garbanų. Tada paaiškinau, kad jis nepakenčia, kai kramtai gumą per pamokas. Todėl.

Neturėjo teisės, manė motina. Net kibirkščiavo iš pykčio. Ketino iš karto skambinti. Bet atkalbėjau. O dabar norėjo, kad tėvas išsiaiškintų.

Gal jis nutylės. Juk nemėgsta bartis.

Pažiūrėjau į jo atvaizdą veidrodėlyje. Lūpų kamputyje styrojo cigaretė, iš automobilio radijo sklido smuiko garsai, o tėvas rūkydamas markstėsi. Jis buvo panašus į prancūzų detektyvą iš kokio nors prancūziško filmo, mūsų prancūziško automobilio bendraamžio. Nosis truputį suplota ne todėl, kad boksavosi, o todėl, kad kartą ant jo užkrito pusė paršo.

– Tėti, – tariau.

Jis pasisuko į mane.

– Kas yra?

– Ką?

Krūptelėjau. Lūpos kalbėjo, nors aš pats visai nenorėjau. Tokių dalykų reikia saugotis! Ką jos rengėsi pasakyti? Gal jau ketino papasakoti apie tą kramtomąją gumą, kurios niekad nebuvo? Gal manė pasakyti ir kai ką daugiau, tarsi paruošti jį tam, kas laukia.

– Ką norėjai pasakyti?

Jis kumštelėjo man alkūne, lyg manydamas, kad užmigau.

– Nieko, – atsakiau. – Tik klausiau, kokios dovanos norėtum per Kalėdas.

Dabar jis pasuko geldą mokyklos link. Netrukus ši pasirodys per sniegą kaip murzinai geltonas košmaras, o aš pajutau, kaip vien nuo tos minties susitraukė pilvas.

– Ramybės, – tarė tėvas beveik iškilmingai, tarsi prisiderindamas prie eilutės. – Štai ko pageidaučiau. Truputėlį ramybės.

Bet jos nebus daug.

Nuo pat pradžių nesisekė.

– Jūsų eilė!

Dundis išslinko iš klasės, tempdamas paskui save motiną. Ši droviai nusišypsojo

mums ir įsispyrįjo raudonomis akimis tiesiai priešais save, o Dundis tuo tarpu nutaisė grimasą, kuri reiškė, kad ten, viduje, visi nusiteikę kaip reikiant.

Tikrai ten sėdėjo visa duobkasių kompanija.

Kai įžengėm, jie pakėlė galvas. Viduryje buvo mano klasės auklėtojas Aspas. Jam iš kairės – konsultantas, vaikinai, kuris mėgo plekšnoti per pečius ir žiūrėti tiesiai į akis. O iš dešinės sėdėjo teta iš švietimo valdybos ir rodė dantis.

– Prisėskit, – tarė Aspas, o jo akys visą laiką buvo įsmeigtos į rūkstančią tėvo nuorūką, kurią šis buvo pamiršęs lūpų kamputyje. Jam tikriausiai nepatiko, kad klasėje rūkoma. Dešinysis lūpos kamputis ėmė trūkčioti, kaip visada, kai jis ko nors susijaudindavo.

– Man labai gaila, – Aspas parodė galva į cigaretę.

– Po velnių! – tarė tėvas, netikėtai užkluptas.

Jis pasiuntė Aspui dūmų debesį tarsi signalą, jog tikrai pasiruošęs išklausyti, kas aną domina.

– Kodėl? – pridūrė jis, kai Aspas niekaip nereagavo.

Tėvas prisėdo ant mažytės kėdutės ir pamėgino pakišti kelius po suolu. Visą tą laiką su užuojauta žvelgė į Aspą ir jo gimnastikuojantį lūpų kamputį.

– Šnekėk, – tarė tėvas.

– Ką turit galvoj? – paklausė Aspas.

– Po galais! Klok viską! Ko gailiesi? Atrodai visai pribaigtas.

Dabar Aspas veidu atliko keletą tikrai įspūdingų triukų, paskui įsigrūdo gabaliuką becukrės kramtomosios gumos, kurios nuolat nešiojosi, kad galėtų pakramtyti, kai užeidavo traukuliai.

Teta iš švietimo valdybos suko plaukų sruogą ant smiliaus ir, regis, vos laikėsi nesusijuokusi. O konsultantas spoksojo Aspui tiesiai į akis. Ko gero, buvo įsitikinęs, kad Aspas iš tiesų baisiai nelaimingas žmogus. Šitaip jis manė apie visus.

Bakstelėjau tėvui. Bet tas tik sušnypštė, kad netrukdyčiau. Jis ne iš tokių, kurie neišklauso, kai kas nors įsigeidžia pakalbėti apie savo rūpesčius.

– Nustok, – sušnabždėjau. – Jis tik norėjo pasakyti, kad čia negalima rūkyti. Jam nė trupučio negaila.

Šį tą aš vis dėlto suprantu.

– Kodėl sako, kad gaila, jeigu visai negaila? – burbtelėjo tėvas ir sumaigė cigaretę, kuri jau buvo sudegusi iki pat filtro ir todėl dvokė kaip beždžionė. Sumaigė ant kavos

lėkštelės, kurias jie buvo padėję, kad būtų jaukiau, kartu su sausainiais, keletu puodelių ir pumpuojamu termosu, išmargintu ryškiomis gėlėmis.

– Gal pageidautumėt kavos? – nusišypsojo teta iš švietimo valdybos.

– Būtų neprošal, – tarė konsultantas, tarsi būtų kalbama apie vakarinį vaistų dalinimą.

Jis padavė tėvui trapų puodelį. Pats gavau nusiraminiui kaušą aviečių sulčių.

Valandžiukę buvo beveik tylu. Sėdėjom ir siurbčiojom savo gėrimus. Aspo veidas nurimo.

– Taigi, – tarė jis patylėjęs. – Geriausia eiti tiesiai prie reikalo, ar ne? Lasei labai nesiseka. Jo angažementas nėra didelis, tiesą sakant. Mes stengėmės kiek galėdami, bet jis nesiasimiliavo nei pagal žinias, nei socialiai.

– Stimuliavo, – tarė tėvas ir suraukė antakius.

– Kaip?

Aspas nemėgo, kai jį pertraukdavo. Vėl įniko kramtyti.

– Jo niekas nestimuliavo, – tarė tėvas.

– Žinoma, stimuliavo, – paprieštaravo Aspas. – Ką jūs išmanot apie tai? Kaip galite taip kalbėti?

– Tu pats pasakei, – tarė tėvas.

– Niekad nesakiau! – šaižiai tarė Aspas. – Tik sakiau, kad su Lase daugybė problemų. Nepritampa. Neseka pamokos. Nedėmesingas. Tiesiog baisiai daug problemų.

Jaučiau, kaip susitraukė pilvas. Aviečių sulčių ir Aspo mišinys veikė kuo smarkiausiai.

– Man reikia į tųpyklą, – pasakiau.

Kai išdrožiau lauk, Aspas buvo įnikęs vardyti mano trūkumus iš kiekvieno dalyko. Ką jis mano, jau žinojau. Iškeliaudamas pašnairavau į tėvą. Atrodė pavargęs. Vakara is visad toks būdavo. Jis laikė sugniaužęs kaklaraištį su visomis žvaigždėmis ir kartkartėmis timpltelėdavo tarsi virvutę, kurią trūkteli, kad autobusas sustotų. Nenuleido akių nuo kramtančio Aspo. Nujaučiau, kad tai laimingai nesibaigs.

– Ar manot, kad jis idiotas?!

Tėvo balsas skardeno koridoriuje. Kai grįžau, jis buvo atsistojęs. Veidas smarkiai paraudęs. Matyt, avariniai stabdymai kaklaraiščiu per daug užveržė mazgą. Galva jau

tikriausiai sukosi.

– Visai ne, – tarė teta iš švietimo valdybos, mėgindama nuraminti jį savo šypsena.

– Gal jis praktiškiau sudėtas, – tarė konsultantas ir pamėgino pažvelgti jam tiesiai į akis.

Aspas įnikęs traukė iš burnos kramtomąją gumą. Pasidėjo ją šalia savęs ant suolo. Ir ji liko ten gulėti tarsi mažytės pelės smegenys priešais mosuojančias tėvo rankas.

– Gal, – tarė tėvas. – Gal jis ne genijus. Gal jam nepatinka mokykloj. Ir man nepatiko. Gal. Bet jis tikrai ne idiotas!

Trenkė kumščiu į stalą.

Kumštis kaip mėsos kirvis pataikė į Aspo becukrės kramtomosios gumos gabalėlį.

– Nurimkit, žmogau! – sudejavo Aspas ir pašnairavo į tą vietą, kur buvo pasidėjęs kramtomąją gumą.

– Eikš, – tariau ir trūktelėjau tėvą už švarko rankovės. – Jau einam.

– *Momento*, – tarė tėvas.

Jis patraukė ranką nuo kramtomosios gumos. Kai pakėlė nuo suolo, pasirodė tąsūs siūlai. Atrodė įspūdingai. Tėvas buvo gera galva aukštesnis už Aspą ir kitus. Jo kreivos nosies šnervės truputį drebėjo. Šiaip atrodė labai susikaupęs. Tik nuo dešinės rankos kratė kramtomosios gumos draiskanas. Konsultantas sumanė, kad pats laikas patapšnoti jam per nugarą.

– Reikia išlieti savo jausmus, – tarė jis ir paplekšnojo tėvui per pečius.

– Aišku, – linktelėjo tėvas.

– Tarsi pradurti pūlinį, – vaikiną pliaukštelėjo dar kartą.

– Aišku, – tarė tėvas.

Dabar jis jau surinko visus siūlus į vieną gumulą. Aspas irgi atsistojo. Tėvas vis dar laikėsi ramiai. Jo akys buvo įbestos į Aspo plaukų pašaknius.

– Paskui pajunti palengvėjimą, – kalbėjo toliau konsultantas.

– Aišku, – tarė tėvas.

Konsultantas nespėjo pataikyti dar sykį į skaudamus tėvo pečius, šis žengė keletą žingsnių prie Aspo ir įtupdė jam į plaukus kramtomosios gumos gumulą.

Tada paėmė mane už rankos ir nuėjo šalin dideliais didvyrio žingsniais. Tarpduryje atsisuko.

– Man labai gaila, – pasakė.

Automobilyje jis daug nekalbėjo. Susikaupęs vairavo per šlapdrią ir tamsą. Gatvės

šviesos žybčiojo pro šalį kaip žvaigždės. Nežinau, kiek laiko taip važiavome. Dėl manęs galėjom važiuoti visą amžinybę. Jaukiai dūzgė variklis. Tėvas laikė dešinę ranką man ant pečių. Nuimdavo ją tik perjungdamas pavarą.

Važiavo, kol pasijutom ramūs.

Staiga ėmė juoktis. Juokėsi tyliai. Ranka šokinėjo ant mano pečių. Kartais nuimdavo ją ir nusišluostydavo akis.

– Vis dėlto jis teisus, – tarė tėvas.

– Kas toks?

– Tas konsultantas.

– Kodėl?

– Paskui pajunti palengvėjimą.

Jis pamėgdžiojo konsultanto tęsiamą balsą. Kaklaraištį buvo užsitraukęs ant galvos lyg kokį jūrų plėšikų raištį. Buvo labai linksmas.

– Mes vienodi, tu ir aš, – tarė jis.

Beveik buvo patenkintas, kad man nesiseka mokykloj, kad viskas eina šuniui ant uodegos, kad nekenčiu tos vietos – lygiai kaip jis kadaise. Mes vienodi.

Sėdėjom kaip galėdami arčiau vienas kito ir žiūrėjom, kaip vakaras lekia pro šalį, du nepikti, geraširdžiai plėšikai.

– O aš apsvilkau išeiginę eilutę, – tarė jis, ropšdamasis iš kelnių, seniai praradusių kantą.

Tarsi tai būtų blogiausia.

Abu jautėmės itin pavargę. Nė vienas nenorėjom valgyti. Tik sėdėjom tamsoje ant sofos priešais televizorių. Net neįsijungėm jo. Daugiausia žiūrėdavo motina. Tai buvo beveik antikinis, nespaltotas „Luxor“, kurį reikėdavo padaužyti, kad vaizdas nebėgtų. Motina daužydavo daugiau nei reikia, tikėdamasi, kad jis galutinai suges ir tėvas sutiks nupirkti naują.

Ant televizoriaus stovėjo jų vestuvinė nuotrauka.

Jau buvo per tamsu, kad galėtum įžiūrėti šypsančius veidus. Be to, aš užsimerkiau. Atsirėmiau į tėvą, sumerkiau akis ir mėginau nebegalvoti apie auklėtoją Aspą. O tėvas sena lūpine armonikėle grojo „I can't stop loving you“ tam angelui su tamsiu dantim nuotraukoje. Gerai grojo, nors armonikėlė buvo niekam tikusi. Keletas tonų tiesiog švokštė.

– Ištversim, – bambėjo tėvas. – Girdi, Lase? Tikrai ištversim.

Bet aš jau buvau beveik užsnūdęs. Žinojau, kad tai netiesa. Nors per miegus negalėjau nieko pasakyti.

Paskui jis atsinešė oranžinį apklotą ir užsiklojo.

Tada ėmė groti „Welcome to my world“.

$$3^{2-x} > 27 \quad 3 - 5x < 3$$

$$1 + 2 \cdot 9 \cdot 8 = 80 - 10$$

$$a) 2x + 1 > 2$$

$$b) 2x > 2 - 1$$

$$x < 0,5$$